

GAZELE KOT MOTOR NACIONALNEGA GOSPODARSTVA IN DRUŽBENE ODGOVORNOSTI

Mag. Edita Krajnovič,
Mediade,

Jana Petkovšek Štakul,
Dnevnik, družba medijskih vsebin, Shc.

Povzetek: Analiza rasti najhitreje rastočih podjetij je pokazala, da je 500 najhitreje rastočih podjetij med letoma 2008 in 2013 ustvarilo skoraj 12 tisoč novih delovnih mest. Gazele se izkazujejo za gospodarske subjekte z visoko dinamiko rasti prodaje in novih delovnih mest, predvsem pa je njihova rast usmerjena v trajnostni razvoj in na globalne trge. V večini primerov opazamo tudi njihovo tesno povezanost z lokalno skupnostjo, pri čemer zaznavamo različne oblike družbeno odgovornega in podjetnega ravnanja, kot je zaposlovanje in usposabljanje predvsem lokalnega prebivalstva, sodelovanje z izobraževalnimi ustanovami, podpora novo nastajajočim podjetjem. Gre torej za dejavnosti, ki so daleč od sponzorstev in donacij in ki hkrati od njih zahtevajo bistveno večjo vključenost, posledica tega pa je občutno večji vpliv na pozitiven razvoj družbe.

Ključne besede: podjetje, natečaj Zlata Gazela, zaposlovanje, usposabljanje, lokalno prebivalstvo, Slovenija.

GAZELAS AS ENGINE OF NATIONAL ECONOMY AND SOCIAL RESPONSIBILITY

Abstract: Analyzing growth of 500 fastest growing companies in Slovenia in between 2009 and 2013 we found out that they had employed almost 12 thousand new employees in that five years period. That shows how important gazelas are not only because of their fast growth of productivity, sales and value added; they are becoming important global trendsetters and also have a big influence on local community. On that field the social responsibility of the fast growing companies shows up in various forms. They work hand in hand with local government; this leads not only in implementing measures and actions that helps developing infrastructure and local companies but also empower local government to use more entrepreneurial thinking and action. Gazelas tend to employ local people, they also constantly cooperate with schools and universities; they help startups and young entrepreneurs. All this has big impact on local community and slowly on the basis of influence that goes from bottom up brings changes/development to entire Slovenia.

Keywords: company, competition Zlata gazela, employment, training, local population.

Gazele kot motor gospodarstva in družbene odgovornosti

Gazele so najboljša hitro rastoča podjetja, ki jih časopisna hiša Dnevnik skupaj s strokovnjaki letos zbira 15. leto zapored. V sklopu izbora Gazela vsako leto oblikujejo tudi lestvico 500 najhitreje rastočih podjetij. Nanj se podjetja ne morejo prijaviti, saj se na lestvico uvrstijo zato, ker imajo po javno dostopnih podatkih najvišje rasti prihodkov od prodaje v petletnem obdobju.

Poleg visokih indeksov rasti so pogoji za uvrstitev na lestvico bilančni dobiček v zadnjem bilančnem letu, vsaj 225.000 evrov prihodkov v izhodiščnem letu, da podjetje v obeh indeksnih letih posluje vseh 12 mesecev, od leta 2013 pa je vstopni pogoj na lestvico tudi najmanj pet zaposlenih.

500 najhitreje rastočih podjetij je v letu 2013 doseglo skupno prodajo v vrednosti 4,822 milijarde evrov, medtem ko so v letu 2008 ta podjetja izkazovala skupno prodajo 1,49 milijarde evrov. To pomeni, da so v petletnem obdobju povečala prodajo za 222 odstotkov, indeks rasti pa je 322. Tudi podjetja na repu lestvice dosegajo visoko rast prodaje – najnižji indeks rasti v zadnjih petih letih znaša 207, najvišji pa kar 8204. Polovica podjetij na lestvici dosega rast, ki je višja od 275 odstotkov, medtem ko je mediana pri vrednosti 375,8.

Skupaj so ta podjetja leta 2013 ustvarila 155,2 milijona evrov dobička, v povprečju torej 310.435 evrov. Ampak tu povprečja ne povedo veliko, saj gre za različno velika podjetja. Če pa za orientacijo vzamemo mediano, ugotovimo, da je imela polovica podjetij dobiček višji od 71.332 evrov. Indeks rasti 317 kaže, da je tudi skupni dobiček teh podjetij v obdobju od leta 2008 do leta 2013 skokovito narasel.

Podjetja so v letu 2013 skupaj dosegla dodano vrednost v višini 769,5 milijona evrov, kar pomeni, da je ta v petletnem obdobju narasla za 163 odstotkov. Povprečna dodana vrednost na zaposlenega v povprečju znaša 46.517 evrov, kar je nad slovenskim povprečjem za gospodarske družbe, ki je 39.049 evrov. V letu 2013 so ta podjetja zaposlovala 20.421 ljudi, v petih letih pa so število zaposlenih povečala za 11.226. V povprečju so torej hitrorastoča podjetja v petletnem obdobju povečala število delovnih mest za 122 odstotkov, medtem ko so gospodarske družbe v Sloveniji kot celoti v istem obdobju zabeležile 14-odstotni padec števila delovnih mest.

Gazele so torej sinonim za dinamično rast prodaje in števila delovnih mest, saj je v večini regij, razen v dolensko-posavski, prodaja v regijskem gospodarstvu upadla, medtem ko so jo gazele na primer v dravsko-pomurski regiji dvignile za več kot 200 odstotkov, gazele dolensko-posavske regije pa kar s 538 milijonov evrov na 1,7 milijarde evrov.

Regije smo med seboj primerjali še po drugih kazalnikih. Na enem od srečanj gazel s predstavniki lokalnih oblasti in države so direktorji gazel opozorili, da ne potrebujejo državnega denarja, pač pa predvsem stabilno gospodarsko okolje in delovanje pravne države. Gazelam namreč uspeva v večini primerov samostojno financirati razvoj in večje investicije.

Tako je delež kapitala v strukturi financiranja najnižji pri 100 najhitreje rastočih podjetjih dravsko-pomurske regije, saj znaša 38,8 odstotka, pri primorsko-notranjskih gazelah na primer, pa je ta 44 odstotkov. Najvišji je pri dolensko-posavskih gazelah, kjer znaša 59 odstotkov, pri gorenjskih pa 56 odstotkov.

Sicer pa so vsa regijska gospodarstva zabeležila rast brezposelnih, medtem ko so gazele kljub krizi zaposlovale. Med letoma 2008 in 2013 so največ zaposlovale gazele osrednje Slovenije, ki so zagotovile 6600 novih delovnih mest, medtem ko so gazele dravsko-pomurske in savinjsko-zasavske regije število delovnih mest podvojile.

Indeks preživetja, ki predvideva poslovanje v naslednjih 12 mesecih, je najvišji pri primorsko-notranjskih gazelah in gazelah Gorenjske in sicer z indeksom verjetnosti preživetja 80 (najvišji je 100, višja je ocena, manj možnosti je, da bi podjetje v prihodnjih 12 mesecih imelo blokiran transakcijski račun, zašlo v insolventni postopek ali izbris). Sledijo gazele osrednje Slovenije z indeksom 77, dolensko-posavske gazele s 76, dravsko-pomurske gazele z 71, savinjsko-zasavske gazele pa imajo ta indeks najnižji in znaša 67.

Poslovanje, ki zagotavlja visoko dodano vrednost in vlaganje v razvoj ter odpiranje novih delovnih mest, je le eno od temeljev, ki kažejo na družbeno odgovornost lastnikov in menedžerjev podjetja. Gazele to torej izpolnjujejo v polni meri. Krasi pa jih tudi obrnjenost v lokalno skupnost in njihova močna vpetost v dogajanje v lokalnem okolju. Tako je vedno več gazel, ki sodelujejo z različnimi deležniki v lokalni skupnosti s ciljem izboljšati kakovost življenja vsem v njej.

Tako je na primer novembra 2014 v drugem krogu lokalnih volitev na mesto neprofesionalnega župana Šentjerneja stopil Radko Luzar, sicer direktor podjetja L-tek Elektronika, srebrne gazele 2013. Za vstop v lokalno politiko se je odločil, ker je prepričan, da bi moral tudi javni sektor oziroma državna uprava delovati bolj podjetno in da lahko na tak način vrednote gazel prenese na raven lokalne oblasti.

“Cilj moje ekipe je, da zaposlenost v občini dvignemo za 10 odstotkov, da zapolnimo industrijsko-poslovno cono ter vanjo pripeljemo tudi manjša podjetja, ki sedaj delujejo dobesedno v garažah. Prepričan sem, da lahko župani v svojem okolju in v dialogu z državo veliko naredijo. Pomembna pa je tudi skrb za mlade. Omogočiti jim moramo, da uresničujejo svoje ideje in sanje, kazati jim moramo pravo pot s svojim zgledom.” (1)

O uveljavljanju bolj podjetne miselnosti v občinah smo govorili tudi na novomeškem srečanju županov in predstavnikov ministrstev v organizaciji Skupnosti občin Slovenije, kjer smo s konkretnimi podatki predstavili pomen gazel v lokalni skupnosti in rezultate, ki jih rodi sinergija med lokalno skupnostjo in podjetji.

Primer pomoči gazele mladim podjetnikom je tudi primer trboveljske gazele DEWESoft, zlate gazele 2012. Najprej so pomagali ekipi Chipolo, ki izdeluje obeske s tehnologijo bluetooth, ki se poveže s pametnim telefonom in se oglasi vedno, ko se ključi preveč oddaljijo od telefona. Ekipi, ki najprej od občine ni dobila prostorov po ugodni najemni ceni, je brezplačno zagotovila za dva meseca prostore v poslopju, kjer deluje DEWESoft, četudi so bili zaradi tega v prekršku. Ob tem so mladi ekipi nudili storitve svojega laboratorija in nekaj programske opreme, kar pa je najbolj pomembno, sta direktorja nudila mladim zagnancem mentorstvo.

Pozneje je njihovo sodelovanje preraslo v poslovno sodelovanje. "Ekipi Chipolo smo res imeli priložnost pomagati. Gre za ekipo, ki ima vse, kar mlada ekipa potrebuje. Zelo so pridni, vedo, kaj hočejo, imeli so izdelek, za katera so prednaročila zbrali na Kickstarterju, predvsem pa imajo ogromno volje do dela. Uživala sva, da sva lahko to spremljala in bila del tega. Pravijo, da so jim najini nasveti zelo pomagali, midva pa sva na drugi strani videla, koliko stvari vemo, a se nam danes ne zdijo več pomembne, ker so že samoumevne, za mladega podjetnika pa je to neprecenljiva informacija," je svoje izkušnje opisal Andrej Orožen (2), direktor podjetja DEWESoft.

Podjetji sodelujeta še sedaj, ko ima Chipolo svoje prostore v Hrastniku. "Obeta se nam nekaj skupnih projektov. Pri nas imamo na primer potrebo, da bi tehnologijo chipola nadgradili in bi jo lahko uporabljali v merilni tehniki. Tu bi lahko uporabili njihovo znanje in izkušnje ter uporabili našo prodajno mrežo. Na drugi strani pa imajo v Chipolu našega robota, pri čemer jim pomagamo z mehanskimi komponentami. Pravijo, da so prav zaradi tega dobili večje naročilo iz ZDA," je pojasnil Orožen.

V DEWESoftu, kjer se z mladimi podjetniki in talenti srečujejo praktično vsak dan, so se odločili, da bodo prav zaradi tega, da jim bodo lahko na enem mestu nudili čim bolj celovito podporo, ustanovili neke vrste pospeševalnik, ki so ga poimenovali Katapult. Podprli pa so tudi zmagovala izbor Mladi podjetnik ter ga peljali na nekaj dnevno podjetniško izobraževanje v London in na Oxford.

V podjetju Termo-tehnika so marca pod svoje okrilje sprejeli 17-letnega dijaka Gimnazije Vič Jureta Miklavčiča (4), ki mu bodo pomagali pri izdelavi prototipa pasivnega preklopnega ventila, ki bo preprečeval nepotrebno porabo vode med tuširanjem, ter mu v tem obdobju nudili predvsem mentoriranje. Gazele pa aktivno vstopajo tudi na trg dela z jasnim izražanjem svojih potreb in s povezovanjem z Univerzo v Ljubljani. Tako so Karierni centri Univerze v Ljubljani skupaj z Dnevnikom oblikovali mreženja, ki so jih poimenovali Povezujemo se! Na njih se gazele, ki predstavijo svojo dejavnost – pretežno ta poteka na globalnem trgu – predstavijo zavzetim talentiranim študentom, ki želijo delati v okolju, kjer jim je omogočena strokovna in osebna rast. Nato vsako podjetje spozna med 6 do 12 študentov oziroma vsak študent lahko v poldrugi uri spozna do sedem hitro rastočih, a v trajnostno rast usmerjenih podjetij.

Gazele se bodo povezale tudi z javno agencijo Spirit in sodelovale pri projektu Izzivi mladim, ki je del širšega programa Mladim se dogaja. Podjetja mladim podjetnim ljudem, starim od 15 do 29 let postavljajo izzive. namen projekta je predvsem spodbujanje mladih k ustvarjalnosti, inovativnosti in podjetnosti ter razvijanju spretnosti, ki bodo vplivale na njihov nadaljnji osebni in poklicni razvoj, podjetjem pa dati možnost spoznati nove, sveže ideje za rešitev njihovih izzivov. »Mladi bodo na tak način lahko od blizu videli delovanje podjetij, začutili njihov delovni in ustvarjalni utrip ter s kakšnimi izzivi se srečujejo, podjetja pa bodo imela priložnost prepoznati mlade podjetne talentirane ljudi in jih pozneje vpeti v svoje delovne ekipe. Oboji pa bodo spoznali, kaj lahko po metodi vitkega inoviranja naredijo v tednu dni intenzivnega dela,« je med drugim pojasnila Irena Meterc (4) iz Spiritia.

Družba Dnevnik se je v okviru gibanja Gazela v začetku leta povezala tudi z MZZ, ki je 4. marca za gazele pripravil delavnico Kako lahko gospodarska diplomacija pomaga podjetjem pri prodoru na tuje trge. Na MGRT in MZZ so se namreč zavezali, da bodo hitro rastočim podjetje pomagali pri prodoru na tuje trge, naslednje srečanje, kjer gazele lahko dobijo neposredno podporo gospodarske diplomacije pa je srečanje ekonomskih svetovalcev 8. aprila v Novi Gorici. Gazele pa bodo sodelovale tudi na 28. mednarodni konferenci PODIM, ki bo 13. in 14. maja v Mariboru.

V izboru najboljših najhitreje rastočih podjetij Gazela 2014 se je družba Dnevnik povezala z zavodom Reinovator in v metodologijo izbora vnesla tudi potreben uvid v družbeno odgovorne prakse gazel. Nekaj vprašanj o tem, kako gazele vidijo svoje družbeno odgovorno ravnanje, je bilo zato vnesenih tudi v vprašalnik, ki je podlaga za intervjuje z vodstvom podjetij. Po mnenju metodološke komisije je posebno priznanje za globok družbeni vtis

prejelo podjetje Domel (5). Podjetje je zelo vpeto v lokalni razvoj. Kar nekaj zaposlenih podjetja Domel je bilo izvoljenih v občinski svet in krajevne skupnosti. Sedanji župan občine Železniki je bil pred prevzemom profesionalne funkcije župana zaposlen v Domelu kot direktor Domel Energija.

„Sodelovanje z županoma Železnikov in Škofje Loke je dobro. Povezava lokalne skupnosti in Domela krepi našo naravnost k družbeni odgovornosti, trajnostnemu razvoju in skrbi za okolje. Z zglednim sodelovanjem, strpnostjo in ob upoštevanju različnosti smo v lanskem letu za Železnike uspeli sprejeti nov prostorski načrt, ki vključuje poplavna območja in odpira možnost regulacije reke Sore, ki je tudi v državnem načrtu. Če župani izhajajo iz podjetij ali imajo druge podjetniške izkušnje, je večja verjetnost, da bodo bolj zavzeti za ustvarjanje boljših pogojev za podjetja v lokalnem okolju,“ je dejala direktorica dr. Jožica Rejec. (6)

Zato pa je potreben najprej dober in reden dialog s podjetniki, da župan in njegovi sodelavci spoznajo konkretne potrebe gospodarstva in pripravijo pogoje za še boljše delovanje podjetij v občini. „Za dobre rešitve so potrebni tudi čas, temeljita priprava, skrbna izvedba in dobro sodelovanje s podjetji. Če bi bile občine financirane iz davkov iz dobičkov lokalnih podjetij, bi bil to dober vzvod za zanimanje županov glede pogojev za delovanje podjetij. Toda, če je volja, se da veliko narediti tudi ob danih pogojih. Sodelovanje, zaupanje, medsebojno spoštovanje, poštenost in pripadnost so le nekatere od vrednot, ki jih v Domelu živimo in po njih nas prepoznavajo tudi naši kupci. Soodvisnost še nikoli ni bila tako izrazita. Potencial za ponoven zagon je sodelovanje, spoštovanje različnosti in da k razvoju družbe vsak prispeva po svojih najboljših močeh,“ je prepričana dr. Jožica Rejec

Da so gazele res družbeno odgovorne, pa dodatno potrjuje tudi slovenski izbor najboljših zaposlovalcev Zlata nit. V izboru Zlata nit 2014 je od 83 podjetij, ki v njem sodelujejo, kar 18 gazel (7).

Zaključek

Družbena odgovornost je sestavni del delovanja v trajnostno, a hkrati dinamično rast usmerjenih podjetij, kar gazele so. Zato je sistematično spremljanje njihovega delovanja potrebno in družbeno koristno z več vidikov:

- s tem dajejo gazele zgled vsem družbenim deležnikom
- Dnevnik kot medij daje z iskanjem dobrih praks zgled gazelam in drugim družbenim deležnikom
- v okolju se na tak način utrjuje prepričanje, da se z iskanjem rešitev in pozitivnim pristopom ter upoštevanjem dobronamernih interesov vseh deležnikov da uspeti
- s tem se utrjuje družbena zaveza, ki je nastala pod okriljem gibanja Gazela: Slovenija 15/2020 = gazela.

Viri:

1. Srečanje Skupnosti občin Slovenije, Novo mesto, 27. februar 2015, v pogovoru o pomenu gazel in podjetnosti županov.
2. Gazele pomagajo mladim podjetjem, zbornik Gazela 2014, stran 80,
3. Dnevnik, 9. marec, stran 24, Podjetniški dnevnik Jureta Miklavčiča
<https://www.dnevnik.si/1042708861/posel/gazele/ce-drugemu-ne-zaupas-ti-pri-uresnitvi-projekta-ne-bo-mogel-pomagati->
4. Dnevnik, 17. januar 2015, stran 9 in Izzivi mladim <http://www.podjetniski-portal.si/o-podjetnistvu/izzivi-mladim>
5. Domelu priznanje za visok družbeni odtis;
<http://gazela.dnevnik.si/sl/Novice/5341/Domelu+priznanje+za+visok+dru%C5%BEbeni+odtis>
6. Gorenjska gazela Domel letos spet rekordno;
<http://gazela.dnevnik.si/sl/Novice/5312/Gorenjska+gazela+Domel+letos+spet+rekordno+>
7. Podjetja osmega izbora najboljših zaposlovalcev <https://www.dnevnik.si/1042705128/posel/zaposl/podjetja-osmega-izbora-najboljsih-zaposlovalcev->

Literatura:

- Lestvice 100 najhitreje rastočih gazel 2014; <http://gazela.dnevnik.si/sl/Lestvice/regijske+lestvice>
Lestvica 500 najhitreje rastočih gazel 2015;
http://gazela.dnevnik.si/media/uploads/document/document_20_nacionalna_lestvica_500_najhitreje_rastocih_podjetij_2014.pdf
Sodelujoča podjetja Zlate niti 2014; <http://files.dnevnik.si/2015/2015-01-30-zlatanit-web.pdf>